

Matea Kocsis
Virna Jogunica
Irena Čaplar

PILOT ISTRAŽIVANJE O RAZVOJU KONJIČKOG SPORTA U REPUBLICI HRVATSKOJ

1. UVOD

Hrvatska je prema jahačkom sportu, broju jahača i jahaćih konja među zadnjim gospodarski razvijenim zemljama, iako se u zadnjim desetljećima bilježe značajni pozitivni trendovi poput povećanja broja jahaćih toplokrvnih konja, osnivanja novih privatnih ergela koje s već postojećim ergelama daju solidnu uzgojnu osnovu sportskog i rekreativnog konjogojstva (Ivanković i sur., 2013). Gospodarski razvijena društva koriste konja kao životinju dokolice, posebice u sportu, rekreaciji, terapijskom jahanju, turizmu, folkloru, proizvodnji zdrave hrane te rijetko u poljodjelstvu. Razvijenost društva često se procjenjuje po razvijenosti konjaništva, broju profesionalnih i rekreativnih jahača, broju škola jahanja, veličini i strukturi populacije konja, razini edukacije, razvijenosti servisnih službi (suci, potkivači, specijalizirani veterinari i dr) te broju natjecanja. Kineziološki fakultet u suradnji s Hrvatskim konjičkim savezom radi na unapređenju edukacije trenera u konjičkom sportu i dizajnu stručnog studija s obzirom na utvrđen nedostatak kvalitetnog edukacijskog osoblja koje bi znanje i iskustvo prenosilo na mlade jahače koji su voljni razvijati svoje vještine (Ivanković i sur., 2013). *Fédération Equestre Internationale (FEI)* međunarodno je tijelo za konjički sport koje je izdalo priručnik za trenere „Level 1“ na osnovu kojega se provodi osposobljavanje trenera u konjičkom sportu u Hrvatskoj. Cilj FEI-ove edukacije za trenere jest pokriti sva područja potrebna kako bi trener postigao najniži stupanj obrazovanja prema Zakonu o sportu (članak 56). Prema FEI-ovu priručniku, FEI trenera odlikuje postavljanje ciljeva, razvijene komunikacijske i interpersonalne vještine, organiziranje i planiranje, obraćanje pažnje na dobrobit konja, bilježenje podataka o treninzima, promatranje i analiziranje povratnih informacija.

Aktivnosti i prostor slobodnog vremena shvaćeni su kao važno sredstvo za osnaživanje mladih kao i sfera realizacije interesa svakog pojedinca ili skupine (Jeđud i Novak, 2006. u Badrić, Prskalo, 2011). Neke od karakteristika mladih koji odabiru konjički sport jesu: širok spektar interesa, potreba za suočavanjem s novim izazovima, želja za pronalaskom novih interesa, poistovjećivanje s uzorima, traženje vodstva te suradnja s drugima (FEI priručnik „Level 1“). Mladi koji odabiru konjički sport kao dio svoje rekreacije ili sporta kojim se žele baviti čine to kako bi izgradili

sebe kao osobu jer konjički sport kao i drugi sportovi podrazumijeva visok stupanj odgovornosti, požrtvovanosti, odricanja i motivacije. Uz sve navedeno, u ovom sportu uključena je životinja koja je također dio procesa treniranja i rekreacije te jednako kao i jahač zahtijeva određen način fizičke i psihičke pripreme, komunikacije i samopouzdanja. Cilj je ovog rada na osnovu eksperimentalnog pilot istraživanja utvrditi mišljenje mladih jahača – polaznika škole jahanja, o kvaliteti treninga i utjecajima bavljenja konjičkim sportom na kvalitetu života. Analiza odgovora sudionika pilot istraživanja omogućit će kvalitetniji uvid u nedostatke postojećih obrazovnih programa i ukazati na ishode učenja koje je potrebno planirati u novim nastavnim programima za edukaciju trenera.

2. PROBLEM

Kao što je već spomenuto, u konjičkom sportu nije bitna samo fizička i psihička sprema jahača, već i konja. FEI priručnik definira kondicijsku pripremu **jahača** kao mogućnost tijela da se suoči s raznim zahtjevima koji mu se postavljaju, a to se odnosi na ravnotežu, smanjenje rizika od ozljede i bolju koncentraciju. Kondicijska priprema jahača treba sadržavati motoričke zadatke kojima se utjecati na razvoj snage, brzine, izdržljivosti i fleksibilnosti. **Komponente psihičke pripreme jahača** su: posvećenost, samopouzdanje (vjerovanje da može udovoljiti zahtjevima koje situacija postavlja), kontrola (unutarnjeg i vanjskog okoliša koji je bitan za dobar nastup, kontroliranje stresa) i koncentracija (pažnja usmjerena interno, na vlastite misli i osjećaje ili eksterno na predmete u okolišu). **Kondicijska priprema konja** temelji se na kombiniranju hrane i rada. Konj mora biti fizički spreman kako bi odradio zadani posao uz minimalnu količinu umora. Kao i psihička priprema jahača, tako se i **psihička priprema konja** temelji na: posvećenosti, samopouzdanju, kontroli te komunikaciji/koncentraciji. Kod konja, posvećenost se odnosi na volju konja da surađuje i uživa u radu jer je dobro pripremljen za zadatak i vjeruje svom jahaču. Samopouzdanje konja odnosi se na sposobnost da odgovori na zahtjeve situacije koje se pojavljuju u progresivnom i prikladnom treningu. Konj vjeruje ljudima koji ga okružuju. Kontrola se, kao i kod jahača, odnosi na unutarnje i vanjske čimbenike u okolišu koji utječu na dobar nastup. Ukoliko je konj dobro tretiran i treniran, komunikacija i koncentracija dolaze same od sebe jer takav konj sluša upute i dobrovoljno na njih odgovara.

Konj je danas, u gospodarski razvijenim državama, postao životinja za rekreaciju, sport i dokolicu, a jahači iskazuju potrebu za razumijevanjem reakcija konja kako bi mogli prevenirati neželjena ponašanja i ispraviti stečene loše navike. Važno je za jahača da razumije ponašanje konja, njegove navike, reakcije, strahove i način percepcije okoline, kako bi mogao uskladiti vlastite postupke s postupcima konja (Ivanković i sur., 2013).

3. PILOT ISTRAŽIVANJE

Za potrebu ovoga rada provedeno je pilot istraživanje na uzorku od 13 jahačica, članica KK Breza, KK Zagreb i KK Epona. Istraživanje je provedeno metodom anonimnog upitnika koji se sastoji od 11 kvantitativnih i jednog kvalitativnog pitanja. Cilj je upitnika analizirati mišljenja mladih jahača o predanosti konjičkom sportu, kvaliteti treninga, otežavajućim okolnostima i utjecaju na njihov život. Od 13 ispitanih jahačica, njih šest svakodnevno dolazi na treninge, drugih šest dolazi dva do tri puta tjedno, a jedna jednom tjedno.

Analiza odgovora

U FEI priručniku stoji kako ljudi sudjeluju u konjičkom sportu radi užitka bivanja s konjima, boljeg zdravlja i rekreacije, učenja novih vještina, osjećaja postignuća, kako bi stekli nove prijatelje te s njima provodili vrijeme te natjecanja. Ove činjenice potvrdilo je i naše pilot istraživanje. Naime, kad je u pitanju motivacija, istraživanje pokazuje kako jahačice najviše potiče druženje s konjima i prijateljima koje su stekle u klubu (11 ispitanih ili 84%), unapređenje zdravlja i kvalitete života (7 ispitanih ili 53%), boravak u prirodi (7 ispitanih ili 53%) te priprema i sudjelovanje na natjecanjima (9 ispitanih ili 69%).

Upitnikom su ispitane i okolnosti koje bavljenje jahanjem čine težim. FEI priručnik ističe kako ljudi najčešće ostavljaju konjički sport zbog manjka vremena, osjećaja neuspjeha ili srama, radi trauma (straha), financijskih razloga, lošeg trenera, nedostatka rezultata, pritiska ili neodobravanja obitelji te gubitka interesa. Ispitivanjem otežavajućih okolnosti za bavljenje jahanjem kod mladih jahačica KK Breza, KK Epona i KK Zagreb, kao najveća prepreka ističu se financijske mogućnosti što je razumljivo jer je konjički sport jedan od najskupljih. Slijede nedostatak vremena jer konjički sport zahtijeva veliku posvećenost i odgovornost. Ovu činjenicu potvrđuje i odgovor jedne jahačice na otvoreno pitanje u upitniku: „*Više boravim u prirodi i sa životinjama, vesele me odlasci na turnire. Voljela bih još više napredovati u jahanju. Nedostatak je vrijeme. Puno vremena utrošim pa imam manje za odmor.*“ Neodobravanje roditelja također može biti prepreka za bavljenje ovim sportom, roditelje može sputavati strah od ozljede djeteta, skupi treninzi ili nedostatak vremena. Jedna od jahačica u otvorenom je pitanju sažela sve navedene prepreke te opisala kako utječu na njeno bavljenje konjičkim sportom: „*Prednosti jahanja su naravno druženje s konjima i prijateljima koje steknete. U prirodi ste i zabavno je. Nedostaci su nepredvidivost nekih opasnosti i veliki rizik. Moje ambicije zasad ne mogu biti ispunjene. Voljela bih imati svog konja i ići na turnire, ali to želim ostaviti za vrijeme kada ću biti financijski samostalna.*“

Tablica 1. Prikaz rezultata odgovora vezano za otežavajuće okolnosti u konjičkom sportu

Otežavajuće okolnosti za bavljenje jahanjem kod mladih	F	%
Financijske mogućnosti	10	76,92%
Nedostatak vremena	2	15,38%
Neodobravanje roditelja	1	7,69%

Jedno od pitanja u upitniku odnosi se na bavljenje drugim sportovima. Ovo je pitanje postavljeno zbog činjenice da konjički sport zahtijeva poprilično mnogo vremena (u prosjeku su potrebna dva sata za spremanje konja, sam trening te raspoređivanje konja). Većina ispitanica, njih deset, ne bavi se drugim sportom uz jahanje dok se tri bave sportovima kao što su hokej, judo, atletika i aerobika. Kad je u pitanju stupanj zadovoljstva osobnim napretkom u jahanju, osam jahačica je zadovoljno načinom na koji usvaja znanja, dok bi njih pet voljelo da napreduje bolje.

Tablica 2. Procjena osobnog zadovoljstva postignućima u konjičkom sportu

Kako ste zadovoljni s osobnim napretkom u jahanju?	F	%
Zadovoljna sam, smatram da lako usvajam znanja te da svakim treningom napredujem	8	61,53%
Nisam zadovoljna, voljela bih biti bolja	5	38,46%

Samopouzdanje, moć koncentracije, posvećenost, poboljšana emocionalna kontrola, dobro nošenje sa stresom, iskrenost, međuovisnost, uzajamna pomoć i prijateljstvo samo su neke osobne kvalitete koje FEI priručnik navodi kao pozitivan rezultat konjičkog sporta na jahače. Otvoreno pitanje u pilot istraživanju propitkuje način na koji konjički sport utječe na život jahačica (koje im prednosti donosi, koji su nedostaci, njihova očekivanja i ambicije). Neki od odgovora potvrđuju kvalitete koje navodi FEI priručnik. „Jahanje upotpunjuje moj život. To je nešto čemu želim posvetiti svoj život. Očekujem još mnogo uspona i padova s konjem kojim se trenutno bavim te kojega silno volim.“

„Jahanje utječe vrlo pozitivno na moj život zato što je to druženje s konjima koje vrlo volim, a osim konja i samog sporta veliku ulogu ima i druženje s prijateljima iz kluba. Glavni cilj mi je druženje s konjima i prijateljima.“

„(Konjički sport) uči me strpljenju i prihvaćanju i popravljajući vlastitih grešaka. Uz pravo usmjeravanje i mogućnosti, ambicije i očekivanja mogu biti visoko ispunjena i zadovoljna.“

Neke od izjava potvrđuju kako jahanje uz osjećaj fizičkog napora ima i terapijski učinak:

„Jahanje pozitivno utječe na moj život i smatram da mi pomaže u životu.

U analizi odgovora navedene su i analizirane ambicije mladih jahača:

„Voljela bih se istaknuti u sportskom djelu jahanja i nadam se da ću jednoga dana imati i tu mogućnost.“

„Više sam u prirodi, na zraku, a voljela bih ići na preponske turnire.“

Nakon obvezne škole jahanja, prema Pravilniku o Hrvatskog konjičkog saveza (2014), mladi jahači koji imaju interes za natjecanjem, obvezni su polagati za jahačku dozvolu. Ispit za jahačku dozvolu sastoji se od jahanja dresurnog ispita, jahanja poligona te teorijskog ispita.

U ovom pilot istraživanju utvrđen je interes za prepono jahanje koje je, prema Baban (2014), najzastupljenija disciplina u konjičkom sportu. U razdoblju od 2007. do 2013. godine, registrirano je u prosjeku 254 jahača po sezoni natjecanja, od toga 22% juniora, 15% kadeta i 63% seniora. Od ukupnog broja konjičkih natjecanja u Republici Hrvatskoj, koji su pod okriljem Hrvatskog konjičkog saveza, na preponski sport otpada 55% turnira (HKS, 2014). Druga disciplina konjičkog sporta u Republici Hrvatskoj je dresurno jahanje (prosječni broj u posljednjih sedam godina je 189 registriranih jahača po sezoni natjecanja, od čega je 27% juniora, 18% kadeta i 55% seniora). Dresurno jahanje posljednjih nekoliko godina ima značajno povećanje broja natjecatelja: od 2007. do 2013. godine, sa 110 na 238 natjecatelja. Budući da broj registriranih juniora kontinuirano raste, može se zaključiti da će se i dalje povećavati broj natjecatelja i natjecanja u dresurnom jahanju. Sve veća medijska zastupljenost Sinjske alke i tradicijskih viteških turnira koji se organiziraju kao turistička atrakcija pridonosi specijalizaciji konjičkih klubova u Splitsko dalmatinskoj i Istarskoj županiji za galopsko jahanje.

Utvrđene otežavajuće okolnosti potrebno je i moguće riješiti na različitim razinama, u cilju uključivanja što većeg broja mladih koji imaju interes za rad s konjima i u cilju promocije konjičkog sporta u Republici Hrvatskoj kao sastavnog dijela turističke ponude sa različitih aspekata: ekologije, zdravlja i kvalitete života.

4. ZAKLJUČAK

Slobodno vrijeme mladih oduvijek je bilo u središtu pozornosti kao društveni fenomen, sa svrhom pronalaska sadržaja koji bi motivirali mlade da slobodno vrijeme provedu u tjelesnim aktivnostima (Badrić, Prskalo, 2011). U današnje vrijeme mladi ljudi najčešće biraju aktivnosti koje ne traže gotovo nikakav fizički napor, koriste

pasivne sadržaje koje im omogućuju nova tehnološka dostignuća. Korištenje takvih sadržaja narušava zdravlje mladih te potiče zapostavljanje čitavog niza sposobnosti koje nemaju mogućnost razviti se u takvim aktivnostima (Badrić, Prskalo, 2011). Sasvim suprotno novim tehnološkim dostignućima je – konjički sport. Druženje s konjima, bilo u svrhu rekreacije ili profesionalnog sporta, vraća nas prirodi, boravku na svježem zraku, kretanju i druženju s plemenitom životinjom kao što je konj. Kako bi se trening odradio s lakoćom, a spoj konja i jahača izgledao besprijekorno i bez napora, bitna je komunikacija između trenera (koji šalje poruku), jahača (koji ju prima i primjenjuje) te konja (na kojemu se vidi rezultat i je li poruka prenesena na pravilan način).

Kao najveće barijere u popularizaciji konjičkog sporta kod djece i mladih posebno se ističu: nedostatak vremena, osjećaj straha, financijski razlozi, kvalitete trenera, nedostatak rezultata, pritisak ili neodobravanje obitelji te gubitak interesa. Neke od navedenih barijera potvrđene su i u ovom pilot istraživanju što navodi na zaključak da je u edukaciji trenera konjičkog sporta potrebno više pozornosti usmjeriti na kvalitetu trenažnog procesa u okviru kojeg će se pozornost usmjeriti na upravljanje vremenom te izvorima i planiranju financiranja.

5. LITERATURA

1. Baban, M. (2014). Konjički sport u Republici Hrvatskoj. U: Poljak, F. (ur.) Zbornik radova 1. Savjetovanja uzgajivača konja. Hrvatska poljoprivredna agencija. Vrbovec. str. 19.-29.
2. Badrić, M., Prskalo, I. (2011). Participiranje tjelesne aktivnosti u slobodnom vremenu djece i mladih. *Napredak* 152 (3-4): 479-494.
3. Ivanković, A., Caput-Jogunica, R., Ramljak, J. (2013). *Jahanje*. Edok d.o.o. Samobor, 2013.
4. FEI Coaching System Level 1, Course Workbook